נאָך וועגן „קלעזקעמפּ"

דערלויבט מיר צוצוגעבן נאָך אַ באַריכט וועגן דעם היײַיאָריקן „קלעזקעמפּ", וועלכער איז פֿאָרגעקומען אין די קעטסקיל־בערג, סוואַן־לייק, ניו־יאָרק. דאָרטן האָט מען געקענט אויסקלײַבן פֿון אַ סך קלאַסן פֿון ייִדישער מוזיק, קולטור און וואָרט.

ווי אַלע יאָר זענען פֿאָרגעקומען קלאַסן אויף פֿאַרשיידענע מדרגות און אויף פֿאַרשיידנע טעמעס. למשל, אין מײַקל וועקס קלאַס – „די פּסיכאָלאָגישע און סאָציאַלע אָנהייבן פֿון ייִדיש" – האָט מען זיך געלערנט די פֿאַרבינדונגען צווישן קלעזמער־מוזיק און ייִדיש־לשון. פּראָפֿעסאָר מרים אײַזיקס האָט אין איר קלאַס דערציילט ווי אַזוי י. ל. פּרץ האָט געשריבן וועגן דער טעמע ייִדישע מוזיק; און די קלעזמאָרים דזשעף וואַרשאַוער און דבֿורה שטראַוס האָבן מיטגעשפּילט אין קלאַס.

יעדן פֿאַרנאַכט און אָוונט איז פֿאָרגעקומען אַן אינטערעסאַנטע פּראָגראַם. די אַקטיאָרן דוד ראָגאָוו, מינאַ בערן און שפֿרה לערער האָבן געווידמעט זייער פֿײַנע פּראָגראַם צו איציק מאַנגערס דיכטונג. אַנדערע אָוונטן האָט מען געקוקט אויף אַ ייִדישן פֿילם אָדער געהערט אַ קאָנצערט. איין פּראָגראַם איז געווען אויף דער טעמע „ייִדישע מעלאָדיעס אין סווינג", דאָס הייסט, וועגן דעם סינטעז פֿון דזשעז־מוזיק און קלעזמער־מוזיק. דער מבֿין אויף דער טעמע, פּסח סאָקאָלאָוו, האָט געשפּילט אויף דער פּיאַנע און געזונגען, צוזאַמען מיט אַנדערע פֿײַנע קלעזמאָרים, יונג און אַלט.

די מוזיקער וואָס זענען געקומען צום „קלעזקעמפּ" האָבן געדאַרפֿט אויסקלײַבן, צו וואָס פֿאַראַ ניוואָ זיי געהערן בכדי זיך ווײַטער צו לערנען. צום גליק זענען טאַקע געווען עטלעכע ניוואָען, סײַ פֿאַרן אָנהייבער, סײַ פֿאַרן ווײַטהאַלטער. עס האָבן זיך געלערנט דרײַ פֿאַרשיידענע טאַנץ־קאַפּעליעס, און אַ פֿידל־קאַפּעליע; עס איז געווען אַ קלאַס אין וועלכן מע לייענט די מוזיקאַלישע נאָטן, און אַ קלאַס ווו מע שפּילט נאָר לויטן געהער. עס האָט זיך געטראָפֿן אויך אַ קאַפּעליע צו שפּילן נאָר חסידישע מוזיק.

יעדע נאַכט האָט מען געקענט טאַנצן צו דער מוזיק פֿון עטלעכע קאַפּעליעס, אין וועלכע סע האָבן געשפּילט סײַ תּלמידים, סײַ זייערע לערערס. צווישן די דאָזיקע לערערס האָבן זיך געפֿונען באַרימטע קלעזמאָרים ווי: פֿרענק לאָנדאָן, גערמאַן גאָלדענשטיין, קוקי סייגעלשטיין, דזשאַש האָראָוויץ, מאַרק רובין, דזשים גוטמאַן, דבֿורה שטראַוס א"אַ.

אַן אינטערעסאַנטן טייל פֿון דער פּראָגראַם האָבן פֿאַרנומען די צוויי לעקטאָרן וועגן דער געשיכטע פֿון די ייִדן אין די קעטסקיל־בערג, פֿיל בראַון און אירווינג ריטשמאָנד. זייערע לעקציעס זענען געווען אויף די טעמעס: די האָטעלן, פּאָליטיק און קולטור, רעליגיע און פֿאַרווײַלונג אין די קעטסקיל־בערג, און זיי האָבן אויך גערעדט וועגן דער טעמע אין פּאָפּולערער קולטור, אין האָליוווּד־פֿילמען און אין היים־געמאַכטע פֿילמען.

צום סוף וויל איך צוגעבן, אַז די וואָך פֿון „קלעזקעמפּ" איז פֿאָרגעקומען אין אַ האָטעל אין וועלכן נאָר די 425 קלעזקעמפּער זענען אײַנגעשטאַנען. מע האָט געקענט גיין שפּאַצירן לעבן דער פֿאַרפֿרוירענער אָזערע, אָדער אַרומפֿאָרן אָנצוקוקן די שטעטלעך און שילן אין דער געגנט.

ס'איז פֿאַר מיר געווען אַ שטיקל גן־עדן!

דאָבע רעסלער, באָסטאָן.

בריוו פֿון לייענער

אַן שום קריטיק די אומגלייבלעכע אַרויסזאָגונגען פֿון אַ געוועזענער „גרינער" (זי פֿאַרנעמט אַן אָרט אינעם אייראָפּעיִשן פּאַרלאַמענט), שטיצט ער אַפֿילו נאָך אונטער אָט די נאַרישקייטן דורך אייגענע אויסטײַטשונגען. וואָס דאָס אַרטיקל סוגערירט איז קלאָר:

1) דײַטשלאַנד האָט אַ שטאַרקן ווילן אונטערצווואַרפֿן אייראָפּע, ווײַל עס ציט איר ווי מיט צוואַנגען צו ווערן אַ „וועלט־מאַכט". אין איינעם מיט אייראָפּע וויל דײַטשלאַנד הערשן איבער דער גאַנצער וועלט.

2) אַלע וואָס ווילן אויפֿבויען אַן אומאָפּהענגיקע און פֿאַראייניקטע אייראָפּע, שטייען אונטערן חשד צו האָבן אַנטיסעמיטישע מאָטיוון.

3) די מענטשהייט מוז זיך רעכענען מיט אַ דריטער וועלט־מלחמה, וואָס אירע זוימען ווערן פֿאַרזייט ווערן דורך אייראָפּע מיט דײַטשלאַנד בראש (די אַלטע קאַרטאַגינע).

איך קען זיך גוט באַגיין אָן דעם מין אויבנאויפֿיקע און פּאָלעמישע אַרטיקלען.

דרך־אגבֿ: איך וויל נישט פֿאַרשווײַגן, אַז איך בין אַ דײַטשישער אייראָפּעער, אָבער מער פֿון אַלץ פֿיל איך זיך ווי אַ יחיד, אַ מענטש.

מיט וואַרעמע גרוסן,

פּעטער (יאַנקל) קאָנצן, בערלין

אויסבעסערן אומפּינקטלעכקייטן

טײַערער רעדאַקטאָר,

איך שרײַב אײַך אין שײַכות מיטן אַרטיקל פֿון ש. בענעט פֿון מעלבורן, וואָס האָט זיך געדרוקט אינעם נומער פֿונעם 12טן דעצעמבער, 2003, זײַט 6. עס געפֿינען זיך עטלעכע אומפּינקטלעכקייטן וועגן מיר, וואָס איך וואָלט געוואָלט אויסבעסערן.

1) איך האָב אָנגעהויבן צו אַרבעטן אינעם „חורבן־מוזיי" אין מעלבורן אין 1987, דרײַ יאָר נאָך דעם ווי ער איז געגרינדעט געוואָרן. דעריבער, האַלט איך זיך נישט פֿאַר קיין גרינדער און נישט פֿאַר קיין פּיאָנער און איך האָב קיין מאָל זיך נישט פֿאָרגעשטעלט פֿאַר דער וועלט פֿאַר אַזאַ איינעם.

2) במשך פֿון מײַנע מיטאַרבעט־יאָרן אינעם מוזיי בין איך קיין מאָל נישט געווען קיין קוראַטאָר. איך אַרבעט ווי אַ וועגווײַזער און באַטייליק זיך אין פֿאַרשיידענע קאָמיטעטן פֿאַרבונדן מיט דערציִונג.

3) אין מײַן בוך [אויף ענגליש] „זכרונות פֿון געוויינטלעכע מענטשן", וואָס איז ערשט אַרויס, דערצייל איך וועגן דעם וואָס די דײַטשן האָבן אין 1939 פֿאַרברענט די שיל אין מײַן געבוירן־שטאָט בעדזין. איך האָב געשריבן, אַז אַרום אַ הונדערט ייִדן – נישט טויזנטער – זענען אומגעקומען אינעם פֿײַער.

4) און צום סוף. אַלפֿרעד ראָסנער איז געווען דער פֿאַרוואַלטער פֿון אַ „שאַפּ" ווו מע האָט גענייט אוניפֿאָרמען פֿאַר דער דײַטשער אַרמיי. די „עס־עס" האָט אים געגעבן די אַרבעט, אָבער ער איז קיין מאָל נישט געווען קיין מיטגליד אין דער נאַצי־פּאַרטיי.

ספּעציעלע פּאַסן – ,
אויסגעשלאָסן פֿון פֿ
הייסן, אַז זיי טוען
מלחמה־עקאָנאָמיע. פֿ
אַרבעטער איבערגעלי
איך זאָרג זיך טאָמע
ווען האָבן דעם א
גענוכ
מײַן ג
וויסן
מי

חש
אין
יאָר,
געוועזענעם סאָוועטן
קאָמפּלימענט, אַז פֿאַ
אונטער אײַער רעדאַ
רעסאַנט און זי לייענ
איז געוואָרן אַ סך בי
וועגן די שרײַבער, ווי
אין סאָוועטן־פֿאַרבאַנד
איך האָב צו אײַך
ווען מײַן ביטע נאָכ
5טן דעצעמבער 2003
דרוקט אַן אַרטיקל ו
וואָס לעבט איצט א
ווייסט גאָרנישט ווו
ער האָט געלעבט בי
געלערנט.
אין מײַנע קינדער־י
געדענק איך אַ חיים
אונדזער שכן אין דער
און געלערנט אין או
דיקט זיבן קלאַסן
פּעשע. דערנאָך האָט
פּעדאַגאָגישן אינסטיט
לערער.
איך האָב געוואָלט
חייםביידער, נאָר
באַדויערן, האָב איך
אַז ער איז געשטאָרבן
איך בעט אײַך זייע
דעם שרײַבער חיים
פֿאַראינטערעסירט או
וועט זײַן צופֿרידן.
פֿאַראַן זײַן אַדרעס או
מיט כּבֿוד און דאַנ
אײַער שטענדיקער לי
יש

ייִדיש טעאַטער

מיר דריקן אויס אונדזער טי
פּטירה

פֿריידעלע א

די באַקאַנטע זינגערין, שטערן
איז אַוועק אין דער אייביקייט
יאָר. זי איז געווען די טאָכטער
פֿונעם באַרימטן זינגער, אַקט
אין פֿילם –